

כי תשא חט"ז שיחה ב'

ר"מ סובר שההוה מכריע את העתיד, ואם כן בשעת העשיה העיקר הוא ש"ועשית אותו רוקח" יהיה כדבעי, ולכן סובר ששלקו את העיקרין. ולר"י העיקר הוא שבעתיד יהי' השמן בשלימות, שמן ללא עיקרין.

ברש"י (ל, כד): "הין: י"ב לוגין ונחלקו בו חכמי ישראל רבי מאיר אומר בו שלקו את העקרין אמר לו רבי יהודה והלא לסוך את העקרין אינו סיפק אלא שראום במים שלא יבלעו את השמן ואח"כ הציף עליהם השמן עד שקלט הריח וקפחו לשמן מעל העקרין".

והנה, כשרש"י מקדים "נחלקו בו חכמי ישראל" רצונו לומר שב' הפירושים שקולים. אך לכאורה לא מצינו מענה לטענת רבי יהודה על רבי מאיר "והלא לסוך את העיקרין אינו סיפק", ואם כן לכאורה פירושו של רבי יהודה קרובה יותר לפשוטו של מקרא?

והביאור בזה: לרבי מאיר "והלא לסוך את העקרין אינו מספיק" אינה קושיא, כי הוא סובר שמפני שהעיקרין נימוחין בשמן ה"ה חלק משמן המשחה. משא"כ רבי יהודה סובר שכשהכתוב אומר שמן פירשו שמן בלבד ללא עיקרין שנימוחו.

וטעם פלוגתתם הוא, דהנה בכתוב נאמר "ועשית אותו שמן משחת קודש רוקח מרקחת מעשה רוקח שמן משחת קודש יהיה". והנה מרקחת פירושו שני דברים המתערבים יחד על ידי הבישול, וזה מתאים לשיטת רבי מאיר, שהעיקרין נימוחו בשמן. אך סיום הכתוב "שמן משחת קודש יהיה" מדגיש את שיטת רבי יהודה שצריך להיות רק שמן. ולכן "נחלקו בו חכמי ישראל", לשיטתם, ששיטת רבי מאיר הוא שההוה מכריע את העתיד, ואם כן בשעת העשיה העיקר הוא ש"ועשית אותו רוקח" יהיה כדבעי אף שאחר כך תחסר בהשלימות דשמן. ושיטת רבי יהודה היא שהעתיד מכריע את ההוה ואם כן גם בשעת העשיה העיקר הוא שבעתיד יהי' השמן בשלימות.

ועל דרך פלוגתתם בנוגע לשוכר. שרבי מאיר סובר ששוכר כשומר חינם ורבי יהודה אומר שוכר כשומר שכר. וביאור פלוגתתם: רבי מאיר סובר שהמשכיר חושב על ההוה, ואם כן הוא נותן את החפץ בשביל כסף השכירות, ולא כשכר שמירה, דהרי עתה החפץ הוא נמצא ואינו חושב שמא יגנב בעתיד, ואם כן הוא סומך על השמירה הפחותה דשומר חינם. משא"כ רבי יהודה סובר שאם המשכיר לא יובטח שבעתיד יהיה החפץ בשלימות על ידי השמירה מעולה דשומר שכר, לא יתן את החפץ תמורת שכר בהוה.

ועד"ז הוא מחלוקתם בברכות (מה, א) "עד כמה מזמנין (רבי מאיר) עד כזית ורבי יהודה אומר עד כביצה". [ובגמרא (מט, ב) מבואר ש"בקראי פליגי", אך תוספות סובר שהפסוקים הם רק אסמכתא.] ויש לומר שסברת מחלוקתם הוא, שלרבי מאיר מכיון שישנו אכילה עתה ישנו חיוב מדרבנן לזמן. משא"כ רבי יהודה סובר שהעיקר הוא לא האכילה עתה אלא התוצאה שבאה (בעתיד) מהאכילה, שהוא השביעה, ואם כן סובר "עד כביצה".

[הצריכותא דג' המחלוקות הוא שבכל אחד מהדינים ישנו סברא לחלק ולומר שדין זה אינו קשור עם המחלוקת לשיטתם: שמן המשחה הוא ציווי מהקב"ה, שהוא הי' הוה ויהיה כאחד, וא"כ ישנו סברא להתחשב עם העתיד. בדין השוכר, הגניבה הוא רק חשש (דלא כשמן המשחה וזימון, שהענין שבעתיד

יהי' בוודאות), וא"כ ישנו סברא להתחשב רק עם ההוה. ובזימון היינו אומרים שהמחלוקת הוא בגדר האכילה, ואינו קשור עם שאלת ההוה והעתיד].